

УДК 341.1/8

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.36>

## ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ РЕЗУЛЬТАТІВ ТВОРЧОЇ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СТВОРЕНИХ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПОВНОВАЖЕНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Лавренюк О.Ю.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

інституту права та безпеки

Одеського державного університету внутрішніх справ,

ORCID: 0009-0009-5774-379X

**Лавренюк О.Ю. Особливості правового режиму результатів творчої, інтелектуальної діяльності, створених при здійсненні повноважень підрозділами сектору безпеки і оборони.**

Детерміновано правовий режим результатів творчої, інтелектуальної діяльності, створених при здійсненні повноважень підрозділами сектору безпеки і оборони у розрізі наявних напрацювань та нормативно-правового підґрунтя. Звернена увага на його проєкцію у площини законодавства у сфері безпеки та оборони, права інтелектуальної власності та забезпечення державної таємниці.

Встановлено, що правове регулювання суспільних відносин у цій сфері пов'язане зі здійсненням повноважень працівниками органів та підрозділів у межах забезпечення національних інтересів, зокрема під час проходження військової служби, що обґрунтовує потребу винайдення компромісу між інтересами автора, користувачів та державою в умовах екзистенціальних викликів для існування останньої.

Здійснено розподіл змісту права інтелектуальної власності стосовно таких службових об'єктів інтелектуальної власності, який є досить диференційований залежно від віднесення такого результату творчої, інтелектуальної діяльності до відповідної групи об'єктів, а також їх природи.

Встановлено, що з метою досягнення компромісу в конфлікті приватних та публічних інтересів (в сфері інтелектуальної власності та забезпечення національної безпеки) передбачені обмеження прав суб'єктів таких відносин з відповідними компенсаторними механізмами.

Проаналізовано законопроект від 17.03.2025 року № 13111 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку із проходженням військової служби», що надало можливість висловити власні пропозиції по удосконаленню правового регулювання правового режиму таких об'єктів та правового статусу відповідних суб'єктів права інтелектуальної власності.

У зв'язку з цим, запропоновано здійснити систематизацію викладеного у законопроекті матеріалу, де виокремити норми, які безпосередньо мають бути відображені у законодавстві щодо правового статусу суб'єктів сектору безпеки та оборони, Законі України «Про національну безпеку України», цивільному законодавстві на рівні закону або підзаконного нормативно-правового акту. При цьому забезпечити дотримання принципу юридичної визначеності й не допущення надмірної правотворчості.

**Ключові слова:** національні інтереси, право інтелектуальної власності, національна безпека, службові об'єкти інтелектуальної власності, сектор безпеки та оборони, правовий режим, правовий статус.

**Lavreniuk O.Y. Peculiarities of the legal regime of the results of creative and intellectual activity created in the exercise of powers by subdivisions of the security and defense sector.**

The author determines the legal regime of the results of creative and intellectual activity created in the exercise of powers by the security and defense sector units in the context of existing developments and the regulatory framework. Attention is drawn to its projection into the areas of security and defense legislation, intellectual property rights, and state secrets.

The author establishes that legal regulation of public relations in this area is associated with the exercise of powers by employees of bodies and units within the framework of ensuring national interests, in particular, during military service, which justifies the need to find a compromise between the interests of the author, users and the State in the context of existential challenges to the existence of the latter.

The author divides the content of intellectual property rights in relation to such service intellectual property objects, which is quite differentiated depending on the attribution of such a result of creative and intellectual activity to the relevant group of objects, as well as their nature.

It is established that in order to achieve a compromise in the conflict of private and public interests (in the field of intellectual property and national security), the rights of the subjects of such relations are restricted with appropriate compensatory mechanisms.

The author analyzes the draft law No. 13111 dated 17.03.2025 "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Intellectual Property Rights to Objects Created in Connection with Military Service", which provided an opportunity to express the author's own proposals for improving the legal regulation of the legal regime of such objects and the legal status of the relevant subjects of intellectual property rights.

In this regard, it is proposed to systematize the material set out in the draft law, where the norms that should be directly reflected in the legislation on the legal status of security and defense sector entities, the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine", civil legislation at the level of a law or a bylaw should be identified. At the same time, it is necessary to ensure compliance with the principle of legal certainty and avoid excessive lawmaking.

**Key words:** national interests, intellectual property law, national security, service intellectual property, security and defense sector, legal regime, legal status.

**Постановка проблеми.** Події останніх років відтворили трансформаційні процеси, за яких гібридна агресія РФ перетворилася на відкриту війну щодо незалежної, самобутньої та міцної української держави. Весь світ спостерігає згуртованість та мужність Українського народу, що виборює своє місце на геополітичному просторі нашої планети. Наведені явища системно відобразилися на всіх сферах життя, оскільки кожен українець своїм вкладом долучений до цілеспрямованої роботи на відстоювання національних інтересів власної держави та власного народу.

Сектор безпеки і оборони з огляду на положення ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» в особі Збройних Сил України (далі – ЗСУ), центральних органів державної влади та правоохоронних органів взяв на себе основний тягар щодо усунення загроз національних інтересам України від загрози зовнішньої агресії, що загостило низку питань, пов'язаних з реалізацією функціоналу зазначених органів та підрозділів.

Оскільки людство має справу в умовах сьогодення з різноманітним інформаційним, переважна частина якої продукована в межах реалізації права на свободу інтелектуальної, творчої діяльності, то, вочевидь, сфера захисту національних інтересів, в свою чергу, теж потребує додаткового врегулювання, де стикаються приватні інтереси працівників вказаних органів, розумовою працею яких створюються такі об'єкти, та публічні інтереси держави, пов'язані з забезпеченням загального правопорядку та найбільш ефективного механізму захисту національних інтересів з використанням таких об'єктів.

Актуальність піднятого питання безпосередньо продемонстровано статистичними показниками, які корелюють із затребуваністю розвитку інтелектуального потенціалу у вигляді створюваних об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема промислової власності, саме органами та підрозділами сектору безпеки і оборони, які беруть безпосередню участь у відсічі збройної агресії. Так, деякі провали першого року війни зі сторони компенсовані геометричним зростанням продуктивних результатів інтелектуальної, творчої діяльності, які забезпечують компенсацію людських та деяких інших ресурсних чинників нашої держави у порівнянні з такими ж показниками держави-агресора саме через впровадження інноваційних розробок воєнного призначення у формі об'єктів права інтелектуальної власності [1].

Викладене безпосередньо формує передумови до дослідження питання особливостей правового режиму результатів творчої, інтелектуальної діяльності, створених при здійсненні повноважень підрозділами сектору безпеки і оборони, що опосередковує вивчення релевантного емпіричного та теоретичного матеріалу.

У зв'язку з цим **метою даної статті** є детермінація правового режиму результатів творчої, інтелектуальної діяльності, створених при здійсненні повноважень підрозділами сектору безпеки і оборони, станом на сьогодні та з погляду на перспективи його розвитку.

**Стан опрацювання проблематики.** Правовий режим об'єктів інтелектуальної власності в межах службових стосунків були предметом вивчення низки вчених, які є представниками публічно-правового та приватноправового напрямків дослідження сутності вказаної категорії. Так, адміністративно-правову охорону службових об'єктів інтелектуальної власності розглянули Г.Є. Миджин [2], О.М. Коротун [3], І.Д. Горячов [4], Н.П. Капітаненко [5]. З позиції приватного права дане питання більш детально досліджували Ю.О. Сошникова [6], С.І. Шимон та О.А. Лупало [7], О.О. Карашук та С.С. Моховікова [8], В.С. Дмитришин [9], О.О. Штефан [10], О. Аврамова [11].

Більш спеціалізованими є роботи, присвячені правовій охороні службових об'єктів інтелектуальної власності в окремих сферах суспільного буття, у тому числі із забезпечення національних інтересів: Н.В. Глущенко [12], Д.С. Прилипко [13], Г.О. Андросук [14], Н.Б. Москалюк [15], М. Вербенський та С. Филь [16], Р.В. Бакало, О.М. Варченко та І.І. Бакало [17].

Викладені дослідження у сфері правового регулювання відносин щодо результатів творчої, інтелектуальної діяльності, створених при здійсненні повноважень підрозділами сектору безпеки і оборони, свідчать про досить широку теоретичну та емпіричну базу у подальшому вивченні даного питання й потребу інтерполювати узагальнений підхід до його вирішення в умовах екзистенціальних викликів українській державності.

**Виклад основного матеріалу.** Правовий режим результатів творчої, інтелектуальної діяльності охоплюється низкою нормативно-правових приписів як публічно-правової, так і приватно-правової складової національної правової системи. При цьому вагомими є питання, пов'язані зі здійсненням повноважень працівниками органів та підрозділів у межах забезпечення національних інтересів, зокрема під час проходження військової служби, що має бути обґрунтованим потребою винайдення компромісу між інтересами автора, користувачів та державою в умовах екзистенціальних викликів для існування останньої. Саме це стало передумовою до розробки й подання на розгляд Верховній Раді України законопроекту від 17.03.2025 року № 13111 [18]. Перш ніж перейти до аналізу даного законопроекту варто здійснили аналіз наукових розвідок у цій сфері.

Так, вказано на уніфіковане відображення у чинному законодавстві прикметника «службовий» у контексті об'єкта права інтелектуальної власності, яким може виступати службовий винахід, корисна модель та промисловий зразок. Описано правову модель розподілу змісту права інтелектуальної власності щодо зазначених об'єктів: право авторства належить працівнику, а виняткові права – роботодавцю. Спеціальними ознаками службових об'єктів права промислової власності у порівнянні з неслужбовими є: створення при здійсненні трудових відносин; приналежність деяких прав роботодавцю; нетотожність змісту неслужбових об'єктів. Правовий режим службових об'єктів може бути змінений трудовим чи іншим договором в межах трудових обов'язків працівника. Пропонуються зміни до чинного законодавства в частині притягнення до адміністративної відповідальності працівників органів та підрозділів сектору безпеки та оборони за порушення права інтелектуальної власності [2, с. 78–80, 241–247]. Тобто, фактично визнається спеціальна правосуб'єктність осіб даної категорії як учасників відносин інтелектуальної власності щодо службових та інших об'єктів права інтелектуальної власності, у тому числі шляхом виділення спеціальної процедури притягнення їх до адміністративної відповідальності.

Наявний підхід, за яким сукупність нормативних приписів чинного законодавства встановлює адміністративно-правовий інструментарій порядку реалізації прав та законних інтересів суб'єктів інтелектуальної власності, у тому числі й щодо службових об'єктів інтелектуальної власності [3, с. 177]. Такий підхід дещо звужує правову регламентацію відносин інтелектуальної власності, опускаючи сутність цивільного законодавства.

На думку І.Д. Горячова національне законодавство у сфері інтелектуальної власності забезпечує розвиток інноваційної діяльності через стимулювання інвестиційного клімату, де адміністративно-правове регулювання відіграє визначну роль у питанні патентування та надання правової охорони результатам творчої, інтелектуальної діяльності, для яких правовстановлюючою є відповідна реєстраційна процедура [4, с. 161–162].

З позиції Н.П. Капітаненко правовий режим службових творів, як уніфікованого поняття щодо створених в межах трудових відносин об'єктів права інтелектуальної власності, згідно національного законодавства має бути цілком релевантним положенням міжнародних та національних нормативних актів, серед яких окреме місце займають Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, Паризький акт від 24 липня 1971 року. Цивільний кодекс України (далі – ЦК України), Кодекс законів про працю України, спеціальні нормативні акти щодо певного об'єкта права інтелектуальної власності. Висловлена незгода з позицією законодавця в законодавстві, що регулює суспільні відносини з приводу об'єктів авторського права (ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права»), у співвідношенні з нормами ст. 429 ЦК України в частині виокремлення випадків, передбачених спеціальним законом, коли особисті немайнові права належать роботодавцю. Поширено суб'єктний склад щодо службових творів категорією роботодавців з релевантним обсягом повноважень [5, с. 157–159].

В певній мірі доречною є позиція, за якою правовий режим службового твору підлягає правовому регулюванню лише в рамках відповідних нормативно-правових актів та положенні цивільно-правового (авторського) договору. Тоді як трудове законодавство й положення трудового договору регулювати відносини інтелектуальної власності, зокрема стосовно майнових прав, щодо службового твору не можуть. У зв'язку з наведеним пропонується відмовитись від ототожнення

правового статусу працівника та автора щодо службового твору, де саме останнє поняття відображає зміст та природу таких відносин [6, с. 274-275]. Разом з тим, відображення правового статусу працівника більш доречно у контексті визначення правового режиму службового твору, що опосередковує сутнісні ознаки останнього, про що мова велась вище.

Думки С.І. Шимон та О.А. Лупало цілком вкладаються в канву висловлених міркувань, але вже під кутом зору законодавчих новел, пов'язаних з прийняттям нової редакції Закону України «Про авторське право і суміжні права». Зокрема, пропонується детермінувати колізію нормативних приписів останнього нормативно-правового акта з одного боку в частині невідчужуваності особистих немайнових прав, а з іншого – наділення такими роботодавця (доручення іншій особі завершити незавершений службовий, вносити зміни в завершений службовий твір, супроводжувати службовий твір ілюстраціями, передмовами, післямовами тощо) [7, с. 274-275]. Очевидно, що така наукова позиція є хибною, оскільки фактично передбачає дублювання в спеціальному нормативно-правовому акті, яким є розглянутий закон, положень згаданої ст. 429 ЦК України, яка має правовий режим загального законодавства до зазначених суспільних відносин.

Міркування О.О. Карашук, С.С. Моховікової ґрунтуються на пріоритетності положень цивільно-правового (авторського) договору у порівнянні з трудовим договором за предметом правового регулювання, коли мова йде про визначення правового режиму службового твору. Притому, що обидва договори відіграють значиму роль у деталізації такого правового режиму з огляду на характерні риси службового твору саме як об'єкта права інтелектуальної власності, створеного у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом). До того ж, наголошено на потребі конкретизації кожного службового твору саме роботодавцем в межах службової документації, положеннях відповідного договору (вимоги, характеристики, елементи, анотації тощо), а особливості розподілу майнових прав щодо такого об'єкта інтелектуальної власності доречно деталізувати у змісті відповідного цивільно-правового договору, що релевантне судовій практиці, відображеній у постанові Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 року № 5 [8, с. 29-31].

Конструктивно подано правовий режим службових творів В.С. Дмитришиним, на думку якого правове регулювання відносин інтелектуальної власності щодо такого роду об'єктів ґрунтується на положеннях трудового законодавства та законодавства про право інтелектуальної власності, які співвідносяться як загальне та спеціальне у наведеному контексті. Саме створення службового твору за таких обставин базується на службовому завданні, яке відображене в змісті трудового договору (контракту) або іншій службовій документації. Порівняльне застосування цивільно-правового та трудового договорів у площині регулювання суспільних відносин щодо службового твору свідчить про пріоритетність саме першого з огляду на його спеціальність у розрізі предмета. Особливо останнє актуальне за умови потреби створення службового твору індивідуалізованого в межах реалізації службових обов'язків працівника [9, с. 48-49]. Наведені міркування в цілому заслуговують на підтримку з розширенням функціоналу та виду цивільно-правових договорів, а також визначення їх місця у змісті трудових відносин, що корелює з сутністю істотних умов укладеного з таким працівником трудового договору.

З огляду на дотримання Україною євроінтеграційного курсу варто відзначити напрацювання, в яких зосереджена увага на імплементації положень законодавства зарубіжних країн, зокрема Європейського Союзу, де пропонується зосередитись на пріоритетності захисту немайнових прав авторів на службовий твір, зокрема наділяючи роботодавця пріоритетним правом на особисті немайнові права щодо цього об'єкта інтелектуальної власності, однак в межах певних часових рамок [10, с. 108]. Такий підхід, вочевидь, доречніше назвати компромісним інструментом у вирішенні колізії інтересів роботодавця, автора та суспільства щодо використання службового твору.

О.Є. Аврамова подовжуючи дослідження правового режиму службових об'єктів інтелектуальної власності розрізняє службові твори як об'єкти авторського та суміжних прав, а також інші службові результати творчої, інтелектуальної діяльності. Звертає увагу на такі ознаки службових об'єктів інтелектуальної власності: наявність трудових відносин автора з похідним суб'єктом права інтелектуальної власності (роботодавцем), створення в межах виконання службового завдання або трудового договору, зв'язок такого об'єкта із творчістю автора, досвідом та завданням роботодавця, нормативним підґрунтям слугує трудове законодавство та цивільне законодавство, яке співвідноситься як загальне та спеціальне. Окремо виділено вільні та залежні об'єкти в числі службових об'єктів права інтелектуальної власності. При цьому вільним об'єктом визнається з однієї сторони такий результат творчої, інтелектуальної діяльності, який створено працівником з власної ініціативи, без використання досвіду та обладнання роботодавця й у вільний від роботи час, а з іншої – об'єкт, який втратив правовий режим залежного (роботодавець відмовився від своїх прав на об'єкт, передав своє право на подання заявки авторіві, не реалізував своє право на подання такої заявки у визначений законодавством час або судом встановлено зазначений правовий режим та-

кого об'єкта з огляду на наявні обставини) [11, с. 136–140]. Викладені міркування цілком можуть бути підтримані, однак викликають дискусію думки автора щодо детермінації вільного об'єкта як різновиду службового, який створений працівником з власної ініціативи, без використання досвіду та обладнання роботодавця й у вільний від роботи час. Що ж до залежного об'єкта, який втрачає такий правовий режим у одному з перерахованих вище випадків, то його трансформація у вільний об'єкт заслуговує на підтримку, але тоді виникає питання щодо віднесення його до службового, оскільки ознаки останнього втрачають значення для подальшого обігу в цивільному обороті. Висновки ж автора в частині розмежування сутності службових творів та інших службових об'єктів права інтелектуальної власності цілком корелюють зі змістом чинного законодавства, зокрема ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права», а тому мають рацію.

У розрізі реалізації змісту права інтелектуальної власності на службові об'єкти окреме місце займають наукові роботи, присвячені саме особливостям здійснення таких прав у сфері забезпечення національних інтересів. Зокрема, вказано на специфіку реалізації прав інтелектуальної власності у цій сфері, що обумовлене потребою забезпечення балансу прав суб'єктів інтелектуальної власності, зокрема автора та роботодавця, а також публічних та приватних інтересів, які охоплюються сутністю поняття «національні інтереси» з урахуванням змісту п. 10 ч. 1 ст. Закону України «Про національну безпеку України» [12, с. 180–182]. З урахуванням сфери використання наведених службових об'єктів інтелектуальної власності висловлюється думка щодо так званого інституту секретних винаходів, який «відіграє роль запобіжного клапана для окремих винаходів, який може підвищити рівень економічної безпеки та ефективність державного регулювання», що створює передумови до набуття ним все більшого значення для розвитку науково-технічного прогресу та національного й економічного суверенітету країни [14, с. 39–40]. Дійсно, на порядку денному інформаційного суспільства є питання комерціалізації інтелектуальної власності, що забезпечує трансфер технологій в різні сфери суспільного буття [19, с. 49–50]. У зв'язку з цим питання реалізації змісту права інтелектуальної власності щодо службових результатів творчої, інтелектуальної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки вирізняється специфічністю, що враховує публічні та приватні інтереси саме у зазначеній площині, надаючи перевагу першим, де комерціалізація має релевантні особливості.

На прикладі природи права інтелектуальної власності на секретні винаходи та промислові зразки, питома вага яких є службовим об'єктом інтелектуальної власності, здійснено аналіз чинного законодавства, зокрема Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» і Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», що надало можливість розподілити зміст такого права з огляду на віднесення подібних результатів творчої, інтелектуальної власності до секретних. При цьому виокремлено наступні риси правового режиму останніх: приналежність майнових прав державі; відповідність вимогам законодавства про державну таємницю; наявність імперативних правил використання таких об'єктів з урахуванням публічного інтересу; наявність компенсаторних механізмів для патентовласників у зв'язку із застосуванням передбачених чинним законодавством обмежень прав інтелектуальної власності стосовно об'єктів цієї категорії [15, с. 56–57].

Подовженням викладеного є умовиводи М. Вербенського та С. Филь, які розглядають патентування секретних винаходів і корисних моделей в якості інструменту захисту національних інтересів України. Звернено увагу на комплексний правовий режим таких результатів творчої, інтелектуальної діяльності, який є релевантним нормативно-правовим приписам чинного законодавства у сфері інтелектуальної власності та охорони державної таємниці одночасно. На додаток до висловленого вище конкретизовано обмеження прав патентовласника саме часовими та детермінантними межами засекречуваності секретного винаходу чи корисної моделі. Робиться висновок щодо забезпечення захисту конституційних прав автора такого службового об'єкта інтелектуальної власності шляхом визнання у позитивному праві природи невід'ємності прав на авторство щодо створеного результату його творчої, інтелектуальної діяльності [16, с. 28–29]. Викладене має бути підтримане з доповненням комплексного характеру правового режиму таких об'єктів також і законодавством у сфері забезпечення національної безпеки, а також поєднанням у правовому механізмі регулювання подібних відносин сукупності засобів, які враховують приватні інтереси творця та користувачів, а також публічні інтереси із забезпечення публічного правопорядку та захисту національних інтересів.

У площині захисту службових об'єктів інтелектуальної власності, які покликані забезпечувати національну безпеку, звернено увагу на пріоритетність релевантної поведінки саме відповідних установ, які реалізують правосуб'єктність держави в сфері безпеки та оборони, що потребує формування додаткових засобів організаційної та правової протидії порушенням права інтелектуальної власності у такому випадку. Окреме місце за таких обставин приділяється цивільно-правовому до-

говору в якості засобу оперативного захисту права інтелектуальної власності на службовий об'єкт інтелектуальної власності [17, с. 76-77].

Проаналізовані вище міркування вчених щодо службових об'єктів права інтелектуальної власності свідчать про досить багатоаспектний підхід щодо розуміння природи таких результатів творчої, інтелектуальної діяльності, яка проявляється через їх правовий режим, зокрема зміст та розподіл прав авторів, роботодавців та інших правоволодільців, що трансформується з огляду на віднесення такого об'єкта до того чи іншого виду права інтелектуальної власності, сфери їх використання тощо. Забезпечення національної безпеки як специфічна сфера суспільного буття має низку особливостей, що відповідним чином відображається й змісті правового режиму релевантних об'єктів права інтелектуальної власності. Саме це слугувало підставою до розробки та подання на розгляд Верховної Ради України законопроекту від 17.03.2025 року № 13111 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку із проходженням військової служби».

Дослідження цього законопроекту свідчить про загальну позитивну ідею розробників у намаганні покращити механізм правового регулювання подібних суспільних відносин з метою гармонізації інтересів автора, роботодавця, користувачів, держави і суспільства. Автори здійснили детермінацію правового режиму службових об'єктів інтелектуальної власності у розрізі правового режиму об'єкта, правового статусу суб'єктів та змісту цих відносин. При цьому основний наголос робиться на внесенні відповідних змін саме до спеціального законодавства, яке регламентує правосуб'єктність органів та підрозділів сектору безпеки та оборони, серед яких Служба безпеки України, Управління державної охорони України, ЗСУ, Державна прикордонна служба України, Державна спеціальна служба транспорту, Національна гвардія України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, підрозділи розвідки та інші підрозділи, на які поширює чинність Статут внутрішньої служби ЗСУ. Окремо, пропонується унормування таких результатів творчої, інтелектуальної діяльності як об'єктів державної власності у складі відповідного майна вказаних органів та підрозділів. Водночас, запропоновані також зміни й до профільного законодавства у сфері інтелектуальної власності. В числі останнього переглядається зміст Законів України «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів», зміст яких узгоджується з відповідними змінами до вищезазначених нормативних актів, які визначають правовий статус суб'єктів сектору безпеки та оборони. Додатково законопроектом редагується механізм здійснення майнових прав щодо цієї категорії об'єктів права інтелектуальної власності шляхом виключення такої діяльності з під дії законодавства у сфері трансферу технологій та одночасного унормування цього питання в межах процедури здійснення оборонних закупівель.

Разом з тим, необхідно було ю висловити певні зауваження щодо реалізованої у даному законопроекті ідеї. По-перше, надмірна правотворчість почасти шкодить загальним засадам однозначного вирішення тих чи інших правозастосовних ситуацій, що спричиняє порушення закріпленого в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та деталізованого в рішеннях Європейського Суду з прав людини принципу юридичної визначеності. Тому, виникає питання доречності включення до законодавства, яке регламентує правовий статус органів та підрозділів сектору безпеки та оборони положення щодо правового режиму створених їх працівниками службових об'єктів права інтелектуальної власності. Тим паче, що це питання відображене у вищезазначених змінах до законодавства у сфері інтелектуальної власності.

По-друге, пропонуються зміни в законодавчі акти, що регламентують правовий статус окремих органів та підрозділів сектору безпеки та оборони, безпідставно оминаючи особливості створення та використання таких службових об'єктів інтелектуальної власності в межах повноважень решти, як-то Національна поліція тощо.

По-третє, пропонуються зміни до правового регулювання окремих службових результатів творчої, інтелектуальної діяльності (об'єкти авторського права і суміжних прав, промислової власності, компонування напівпровідникових виробів). У той час як питання правової охорони інших об'єктів, які можуть представляти цінність з позиції забезпечення національної безпеки мова не йде.

По-четверте, фактично в межах запропонованих нормативних новел має місце відтворення правового режиму службових секретних об'єктів інтелектуальної власності, що вже відображене в проаналізованих вище положеннях нормативно-правових актів.

По-п'яте, розробники законопроекту пропонують деталізувати в окремих приписах законодавства, що детермінує правосуб'єктність органів та підрозділів сектору безпеки та оборони, зокрема їх працівників, процедуру та порядок визнання права та створений за таких обставин службовий об'єкт інтелектуальної власності. З огляду на наявну нормотворчу практику, доцільніше врегулювання цього питання залишити на рівні підзаконних нормативно-правових актів.

Враховуючи викладене, варто здійснити систематизацію викладеного у законопроекті матеріалу, де виокремити норми, які безпосередньо мають бути відображені у законодавстві щодо правового статусу суб'єктів сектору безпеки та оборони, Законі України «Про національну безпеку України», цивільному законодавстві на рівні закону або підзаконного нормативно-правового акту. При цьому забезпечити дотримання принципу юридичної визначеності й не допущення надмірної правотворчості.

**Висновки.** Отже, проведене в даній роботі дослідження правового режиму результатів творчої, інтелектуальної діяльності, створених при здійсненні повноважень підрозділами сектору безпеки і оборони у розрізі наявних напрацювань та нормативно-правового підґрунтя надало можливість дійти таких висновків.

По-перше, правовий режим таких об'єктів детермінується через приписи законодавства у сфері інтелектуальної власності, у сфері забезпечення національної безпеки, а також державної таємниці.

По-друге, правове регулювання суспільних відносин у цій сфері пов'язане зі здійсненням повноважень працівниками органів та підрозділів у межах забезпечення національних інтересів, зокрема під час проходження військової служби, що обґрунтовує потребу винайдення компромісу між інтересами автора, користувачів та державою в умовах екзистенціальних викликів для існування останньої.

По-третє, розподіл змісту права інтелектуальної власності стосовно таких службових об'єктів інтелектуальної власності досить диференційований залежно від віднесення такого результату творчої, інтелектуальної діяльності до відповідної групи об'єктів, а також їх природи.

По-четверте, забезпечується захист прав та інтересів автора у спосіб закріплення невід'ємності саме права на авторство щодо такого твору, окрім випадків, визначених законом.

По-п'яте, з метою досягнення компромісу в конфлікті приватних та публічних інтересів (в сфері інтелектуальної власності та забезпечення національної безпеки) передбачені обмеження прав суб'єктів таких відносин з відповідними компенсаторними механізмами.

По-шосте, проаналізовано законопроект від 17.03.2025 року № 13111 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку із проходженням військової служби», що надало можливість висловити власні пропозиції по удосконаленню правового регулювання правового режиму таких об'єктів та правового статусу відповідних суб'єктів права інтелектуальної власності.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Орлюк О. Війна на фронті інтелектуальної власності. Які успіхи? *Українська правда*. URL: <https://epravda.com.ua/finances/viyna-na-fronti-intelektualnoji-vlasnosti-yaki-uspihi-804299>.
2. Миджин Г.Є. Адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності в Україні. Дис. докт. філ. у галузі 08 «Право». Львів, 2021. 265 с.
3. Коротун О.М. Законодавче регулювання адміністративно-правового забезпечення охорони прав суб'єктів інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 174–177.
4. Горячов І.Д. Адміністративно-правове регулювання та захист патентних прав: зарубіжний та національний досвід. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. № 1. С. 158–162.
5. Капітаненко Н.П. Адміністративно-правове регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності: стан, проблеми, перспективи: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 412 с.
6. Сошникова Ю.О. Окремі питання вдосконалення правового регулювання службового твору як об'єкта інтелектуальної власності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2013. Випуск 23. Частина 1. Том 1. С. 272–276.
7. Шимон С.І., Лупало О.А. Правовий режим службового твору як об'єкта авторських прав: законодавчі новели. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 156–159.
8. Карашук О.О., Моховікова С.С. Службовий твір як об'єкт авторського права: особливості правового регулювання. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. Випуск 4. С. 26–32.
9. Дмитришин В.С. Набуття та передання прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2022. Випуск 2(54). С. 26–32.
10. Штефан О.О. Проблеми правового статусу суб'єктів «службового» твору. *Питання розвитку права інтелектуальної власності*. С. 105–108. URL: <http://ppp-journal.kiev.ua/archive/2009/8/30.pdf>.

11. Аврамова О. Здійснення майнових прав на службові об'єкти інтелектуальної власності. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2017. № 5 (95). С. 135–141.
12. Глущенко Н.В. Адміністративно-правовий механізм охорони та захисту прав інтелектуальної власності у сфері медицини та біотехнологій. Дис. докт. філ. у галузі 08 «Право». Суми, 2021. 217 с.
13. Прилипко Д.С. Проблеми правового регулювання авторських прав на службові твори в ІТ-сфері за законодавством України. *Юридична Україна*. 2021. № 4. С. 48–55.
14. Андрощук Г.О. Інститут секретних винаходів як фактор забезпечення національної безпеки. *Наука та наукознавство*. 2020. № 4 (110). С. 25–43.
15. Москалюк Н.Б. Особливості правового статусу держави як суб'єкта права інтелектуальної власності на секретні винаходи та корисні моделі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 4. С. 54–58.
16. Вербенський М., Филь С. Патентування секретних винаходів і корисних моделей. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. № 4. С. 24–31.
17. Бакало Р.В., Варченко О.М., Бакало І.І. Захист права інтелектуальної власності науковими установами військових формувань. *Честь і закон*. 2018. № 3 (66). С. 75–78.
18. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку із проходженням військової служби: проєкт Закону від 17.03.2025 року № 13111. *Верховна Рада України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56006>.
19. Маковій В.П., Кузніченко С.О. Трансфер технологій як засіб до комерціалізації інтелектуальної власності. *Юридичний бюлетень*. 2023. Випуск 30. С. 43–51.